

V poletju 2023 so gozdove prizadela neurja in obilne padavine

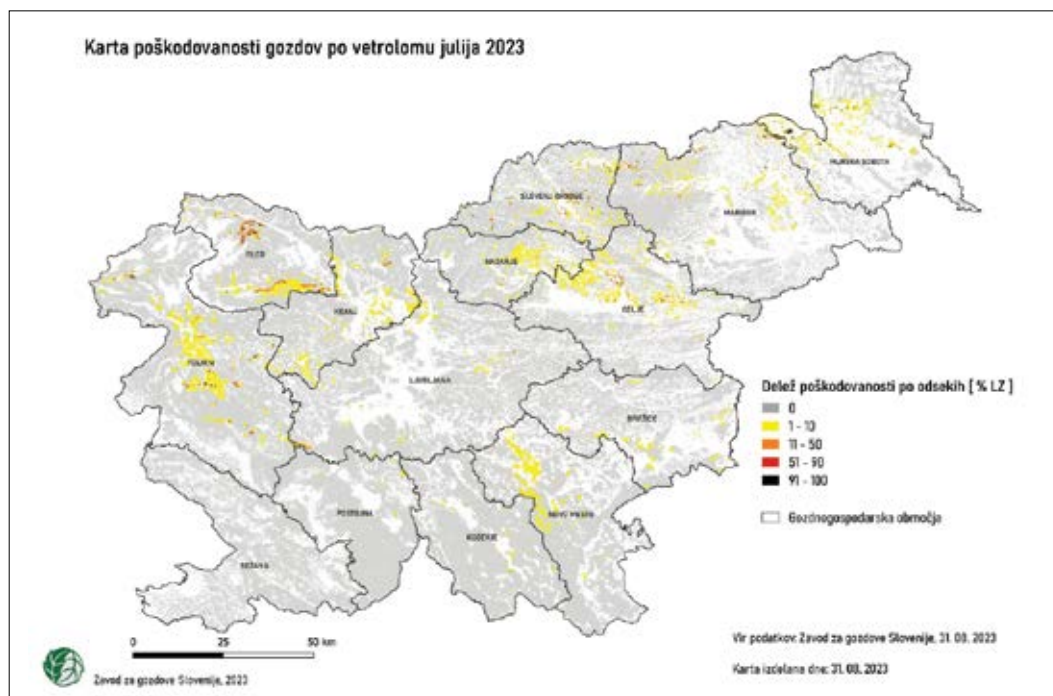
Marija KOLŠEK, Darko PRISTOVNIK

Vremensko dogajanje v juliju in v prvih dneh avgusta 2023 je gozdove prizadelo kar štirikrat. Prvič so neurja z močnim vetrom v kombinaciji z veliko namočenostjo tal povzročila večje poškodbe na gozdnih sestojih med 12. in 13. julijem, drugič med 18. in 19. julijem in tretjič med 24. in 25. julijem. Močan veter je v kombinaciji z veliko namočenostjo tal podiral drevesa posamično do sestojno. Poškodovani so iglavci in listavci. V dneh od 4. do 6. avgusta je Slovenijo zajelo obilno deževje, ki je povzročilo eno največjih poplav v Sloveniji, v gozdovih pa so nastale predvsem poškodbe na gozdnih prometnicah, sprožilo se je tudi več zemeljskih plazov.

Neurja z močnim vetrom so povzročila poškodovanost tudi na objektih z odkrivanjem streh, toča je lokalno povzročila večje poškodbe na kmetijskih površinah in na pločevini.

Obilne padavine so povzročile poplavljanje vodotokov tudi na območjih, ki jih doslej poplave niso prizadele. Posledično je nastala več milijardna škoda na infrastrukturnih objektih ter na stanovanjskih, javnih in poslovnih stavbah. Prednostno se je v prvih tednih po izrednih dogodkih reševalo ljudi in objekte. ARSO je vsa štiri vremenska dogajanja opisal kot izredne dogodke. URSZR je izdala sklepe za ocenjevanje škode na kmetijskih in gozdnih zemljiščih, stanovanjskih in infrastrukturnih objektih ter vodotokih. Vsa škoda mora biti ocenjena najkasneje do sredine septembra 2023.

Neurja z močnim vetrom so v juliju 2023 najbolj poškodovala gozdne sestoje na severu države v GGO Tolmin, GGO Bled, GGO Slovenj Gradec, GGO Maribor in GGO Murska Sobota. Večje površinske poškodbe gozdov so v GGO Slovenj

Slika 1: Poškodovanost gozdov v julijskih vetrolomih leta 2023

Gradec predvsem na območju Radelj, Slovenj Gradca in Mislinje. V GGO Bled so poškodovani celotni sestoji v dolinah Radovna, Krma in Kot. V GGO Tolmin so poškodbe gozdov največje na Tolminskem in Bovškem, uničeni sestoji so na pobočjih Polovnika nad Čezsočo in v dolini Zadlaščice. V GGO Maribor so poškodbe največje v severnih Slovenskih goricah. V GGO Murska Sobota se večja poškodovanost nadaljuje iz GGO Maribor po Apaški dolini (državni kompleks Arda – 260 ha smrekovih gozdov) in naprej ob reki Muri proti Gornji Radgoni.

Razpršene poškodbe dreves zaradi močnih vetrov se v gozdovih pojavljajo tudi v vseh drugih GGO, razen Kraškega GGO. Po oceni ZGS, nastali konec avgusta, bo treba posekati 1,4 milijonov m³ zelo poškodovanega drevja, ogolelo bo 1.200 ha gozdnih površin.

V neurjih so bile poškodovane tudi gozdne prometnice, sprožili so se zemeljski plazovi. Posamezne gozdne ceste so bile zaradi vsakodnevnih neurij in deževja povsem ali pa deloma neprevozne zaradi visečega oziroma podrtga drevja po celotni Sloveniji. Redno vsak dan se je v okviru intervencij vzpostavljala prevoznost gozdnih cest, ki odpirajo in povezujejo kmetije oziroma druge objekte (Koroška, Gorenjska). Najpogostejša poškodba na gozdnih cestah je bila uničen zgornji ustroj (poškodba vozišča).

Zavod za gozdove Slovenije se je takoj po neurjih lotil ocenjevanja poškodb gozdov in gozdnih prometnic ter usmerjanja sanitarne sečnje poškodovanih gozdov. Delo je potekalo s kombinacijo terenskih ogledov in daljinskega zaznavanja z uporabo dronov ter satelitskih posnetkov.

Določene so bile prioritete pri zagotavljanju sanitarne sečnje s poudarkom na varnosti pri delu delavcev ZGS, lastnikov gozdov in izvajalcev sečnje ter spravila poškodovanega drevja. Kot prva prioriteta je bilo določeno: posek in spravilo lesa za zagotovitev prevoznosti gozdnih cest (odmik poškodovanega in nevarnega drevja), posek ob vodotokih in spravilo dreves iz strug za zagotovitev pretočnosti vodotokov, posek dreves, ki ogrožajo ljudi in objekte. Kot

druga prioriteta je bil določen sanitarni posek na območjih smrekovih sestojev z razpršenimi poškodbami smreke za omejitve sekundarnih poškodb zaradi podlubnikov v še nepoškodovanih gozdnih sestojih. Kot tretja prioriteta je bil določen posek zelo poškodovanih dreves na vseh drugih območjih, pri čemer imajo prednost območja, kjer ni omejitev gospodarjenja, ki bi določala poseben pristop k sanaciji (ekocelice, habitati varovanih vrst, arheološka območja ipd.).

Dela so potekala, dokler njihovega poteka niso prekinile posledice obilnih padavin v dneh od 4. do 6. avgusta 2023. Le-te so povzročile poškodbe predvsem na gozdnih prometnicah in le v manjši meri na gozdnih sestojih. Tudi obilno deževje je največ poškodb povzročilo v severnem delu Slovenije v porečjih rek Drave, Mure, Savinje, Kamniške Bistrice in Sore. Po prvih ocenah, zbranih v prvih dneh po ujmi, je poškodovanih več kot 1.500 km gozdnih cest v 67-ih občinah, ki odpirajo in trenutno onemogočajo gospodarjenje na okoli 15 % slovenskih gozdov (150.000 ha). Okoli tretjina takih gozdnih cest odpira tudi posamezne kmetije, zaselke in turistične objekte predvsem na območju Koroške in Zgornje Savinjske doline. Sprožili so se številni zemeljski plazovi na gozdnih in kmetijskih zemljiščih.

Zaradi neprevoznosti javnih in državnih cest ter zaradi prizadetosti lastnikov gozdov in lokalnega prebivalstva so se na najbolj poškodovanih območjih zaustavila dela za odpravo posledic julijskih vetrolomov. Tako so se prioritete dela lastnikov gozdov in tudi ZGS na najbolj prizadetih območjih spremenile, in sicer se je na območjih prednostno zagotavljalo pomoč lokalnemu prebivalstvu pri vzpostavljanju prevoznosti obstoječih, pa tudi vzpostavljanju novih dovoznih poti do odročnih kmetij in odmiku težkega drevja s plazečih pobočij, ki ogrožajo objekte.

Najpogostejše poškodbe na gozdnih cestah so uničen zgornji ustroj (poškodba vozišča), zasuti so prepusti, deli cestišč so zasuti ali odtrgani zaradi manjših plazov oziroma usadov. Nekatere ceste so popolnoma uničene zaradi spremenjenih tokov vodotokov, porušeni so mostovi in pod-

Slika 2: Vetrolom v dolini Radovne; julij 2023 (foto: K. Dittrich)

porni zidovi. Doslej nobena naravna ujma ni povzročila tolikšnih poškodb in tolikšne škode na gozdnih prometnicah, kot jih je povzročilo obilno deževje v začetku avgusta. Prve ocene kažejo, da bo treba za ponovno vzpostavitev ustrezne prevoznosti na vseh poškodovanih gozdnih cestah zagotoviti najmanj 48 milijonov evrov. Po dosedanjih podatkih je največ škode na gozdnih cestah v občinah Črna na Koroškem, Ljubno, Slovenj Gradec, Gorenja vas - Poljane, Jezersko, Kamnik.

ZGS mora najkasneje do sredine septembra oceniti škodo v gozdovih in na gozdnih prometnicah glede na sklepe URSZR. ZGS je že začel izdelovati načrt sanacije, ki bo vključeval sanacijo

poškodb zaradi julijskih vetrolomov pa tudi zaradi obilnih padavin v začetku avgusta in tudi zaradi posledic namnožitve podlubnikov zaradi izredno vročega in suhega poletja 2022. ZGS mora načrt sanacije pripraviti v dveh mesecih po škodnem dogodku. Vzporedno s pripravo načrta sanacije, skladno s postavljenimi prioritetami na območjih, kjer razmere to omogočajo, je ZGS skupaj z lastniki gozdov že začel sanacijo poškodovanih gozdov.

Marija KOLŠEK
Darko PRISTOVNIK
Zavod za gozdove Slovenije